

Føroya Sosial-Demokrat

FRÆLSI

JAVNABUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 31

Lýsingarprísir fyri min: 20 øyra á
1. síðu, 15 øyra á 3. og 4. síðu

Leygardag 7. aug. 1954

Bladið verður bflagt á posthúsinum, og
kostar kr. 3,20 + porto um fjórðingsárið

27. árg

ORÐADRÁTTURIN Á TINGI UM SJÓMARKSMÁLIÐ

Jens Kristjan Olsen talaði sambandsflokksins vegna. Hann sum aðrir áasannaði, at sjómarksmálið hevði hin allrastørsta athuga fyri allar Føroyingar. Menn kundu ynski meira enn tað, ið uppskotið gav. Men tað var tað mesta, ið hevði kunnað vunnist. Og fyri vestan var væl vunnist, tað var hættisligt at kasta tað aftur, helt hann. Hann mælti til at samtykkja uppskotið.

P. M. Dam flutti fram eitt søguligt yvirlit viðvíkjandi tí rættarstöðu, Føroyingar stóðu á í sjómarksmálinum. Tað merkiliga var, at Føroyingar av øllum Norðanfólku hövdu sterkastu søguligi rættindi til eitt vítt sjómark. Ja, tað var veruliga so, at bæði Íslendingar og Norðmenn bardust uppá rættindi, ið teir hövdu fingið saman við Føroyingum og av Føroyingsins ávum. Tá ið Íslendingar ikki hövdu athuga fyri øðrum fiskiskapi enn honum, ið varð ríkin á firðunum, og soleiðis einki lögdu í, hvør ið kom á grunnar teirra at fiska, varð Føroyingar grunnar sínar. Sagt er soleiðis frá, at Føroyingar sendu klagu til 4. Kristjan yvir Skotar og Hettlingar, ið við skipum sínum naskaðust á grunnum okkara. 4. Kristjan vendi sær til Jákup 1. skotakongin, og teir báðir komu til sættis um, at Skotar og Hettlingar ikki skuldu fiska nærri Føroyum enn sýnsvíddina — so nær sum bátur kann siggja land og taka ýti. Hetta mettu menn vera 16 sjómíl. Hetta 16 fjórðinga sjómarkið hildu Føroyingar yvir 200 ár. Seinri var 16 míla sjómarkið broytt, og Ísland kom sum av handahógv við, ikki tí Íslendingar sjálvir kravdu, men tí Ísland hoyrði við til Danaríki. Nakað tað sama var við Noregi. Og tað, ið vit Føroyingar undir viðgerðini av hesum máli, eiga at leggja okkum í geyma fram um allar grundir fyri at fáa okkara gamla 16 fjórðinga sjómark aftur skrásett sum framtíðar sjómarkið kring hesar strendur — er, at sáttmálin millum 4. Kristjans okkara vegna og Skotakongsins Jákups hins fyrsta er bygdur uppá tað áðan, at landsins íbúgvir eiga arbeiðs- og virkisrættin á landsins grunnum

og miðum á sama hátt sum landsins menn eiga rættin til landsins jörð. — Sterkt og haldgott stóði, hetta, at so satt sum jörðin er lívið hjá einum búnaðarfólki, eru grunnarnir og miðini kring landið lívstreytin og grundarlagið fyri fiskivinnufólkið, ið byggir hesar oyggjar. At Bretar og aðrir fremmandir eru lagstir á mið og grunnar okkara, er at javnmeta við um vit tóku okkum ognarrætt til jörð og ognir í Bretlandi og troðkaðu Bretar burtur ella settu teir til viks inni hjá sær sjálvum.

Havsins frælsi eru orð, ið hava verið nógv á lofti. Og ljóða tey vökur í oyrum okkara, ið einans hava havið atvaka og mennast á. Men vit hava lítið at siga her. Flest allar — og helst tær stóru — tjóðirnar hava flutt sjómarkið hjá sær longri og longri út. Vit eru skotaráðir og trondgir longur og longur burtur av teirra leiðum. Vit hava tí einki tvíþýti at gera. Okkum er einans at royna at seta okkum og ikki standa aftari enn

Einki lán til húsa- bygging

Nógv hevur verið skrivað og millum manna tosað um tann húsa lánsgrunn, ið skuldi setast á stovn í Føroyum. Til at fyrireika hetta mál, valdi landsstýrið landsstýrismann Hákun Djurhuus og skrivstovustjóra Johan Djurhuus, 1. fólkaflokksmann og 1 sambandsmann. Leygardagin legði landsstýrismaður Hákun Djurhuus málið fram á ting og mælti tinginum til at góðtaka uppskotið. Í hesum uppskoti verður skotið upp at til nýggj skip kan verða læntur peningur upp til 50 % av bygginginum, meðan lán til húsa-bygging heilt eru strokin. Hetta er so tað sum landsstýrið hevur avrigga í hesum máli, eitt vónbrot bæði fyri teir sum hövdu roknað við lagaligum skipaláni, men sjálvandi eitt langt størri vónbrot fyri allar teir sum roknaðu við einum lagaligum láni til húsa-bygging, men soleiðis roynast álitismenn.

aðrir í krøvum og stremban fyri at verja grunnar og veiðiöki á sjónum kring oyggjar okkara.

Íslendingur segði nakað soleiðis við meg í samrøðu um sjómarksspurningin: Vit hava - sum tú segði um tykkum — hjallin á sjónum. Tað er einki minni enn um lívið hjá okkum at gera at vinna aftur grunnar og mið kring Ísland. Her er einki at slaka. Einki tvíþýti at gera. At tapa ella

vinna her hjá okkum er at vera til ella fara fyri skeytið sum tjóð og fólk. Tað er sanniliga alt annað enn lystiligt at leggja út í trætu við stóra Bretland. Men vit hava rættin og lívið at verja. Og hann, ið hevur tað, er altíð sterkur, sterkur í krígunum, um tað ikki kann verða talan um bardaga við eldi og krúti.

Vit eru staddir sum Íslendingar.

Okkara rættur er ikki minni. Okkum tørvar tí ikki at smæðast við samráðingarborð við Bretar og aðrar. Tað vil ofta vera so, at eins lítuleiki doyvir og minkar um áreðið í andövan móti tí størri Framhald á 4. síðu.

Sakarmálið.

Týsmorgunin kl. 10 kom sakarmál E. Rubek Nielsens, lækna, móti O. J. Jacobsen og Martin Simonsen úr Klakksvík og Villi Sørensen, blaðstjóra fyri í rættinum. Teir ákærdu lögdu fram verjuskiv síni og skrivligar vátanir frá teimum, ið vitna vilja til teirra frama. Næsti rættarfundur varð settur til mikudagin 11. aug. kl. 11 f. p. Tá skulu m. a. vitnini avhoyrast. Roynt verður at fáa sakarmálið útset, so dómari Randal kemur at verða tann, ið dömir. Björk, fulltrúið, røkir dómara-starvið, meðan Randal heldur

summarfrí. Um hetta kemur at eydnast vistu vit ikki, tá ið blaðið fór til prentingar.

Johan Weihe í Tórshavn er nú innstillaður sum nr. 1 til prest í Suðuroyar syðra prestadömi.

Harra Ásmund Olsen, lærari í Kollafirði, fer nú til Danmarkar við Tjaldrinum í dag at verða lærari á Bogø.

Har er stórir, nýggjur, nýmótans skúli. Lærarafólkini eru 7 til 110 børn.

KREDITSTOVNURIN

Samrøða við P. M. Dam.

Hvussu er við kreditstovninum? Hava fólkatingsmenn havt lut í samráðingunum um hann?

— Eisini her kann eg siga nei, hóast tað kann sigast, at vit báðir Johan Poulsen og eg hava verið bodnir á ein fund fyri at lýða á, hvat ið lá fyri, hvussu langt ið menn vóru komnir.

Eg hevði ta fatan, at serfrøðingarnir í ministeriinum, ið hövdu kanningararbeiðið, kortleggingina av Føroya figgjarstøðu í hondum, hövdu gjørt eitt stórt arbeiði.

Uppskotið, ið liggur fyri, er vist mest at kalla teirra. Helst heldur landsstýrið seg leyst at taka endiliga stóðu í tinginum.

Í øllum föllum skylda vit ministeriis embætismönnum, nationalbankans embætismönnum, her er fyrst og fremst talan um Føroyavinin, undirbankastjóra Meiner, eins og ministeriinum fyrst og

fremst figgjarmálaráðharranum, Kampmann, mikla tøkk fyri arbeiðið og hin sýnda positiva viljan at lata statin og nationalbankan vera við í tí stóra figgjartakinum, ið takast má.

Tað er eyðsæð, at skal málið loysast til fullnar, megu vit leggja megnartøk aftrat tí, sum skotið er uppá. Vit mega taka uppáftur til viðgerðar ta nationalökonomisku umskipan av øllum okkara vinnu lívið soleiðis sum skotið er uppá í javnaðarmannabóklinginum Arbeiði til øll á sjógv og landi.

Útgerðarspurningurin má verða umskipaður, so millummannagóðin verður annaðhvørt at falla landinum til, ið so kann geva hann aftur til vinnulívið, ella hann verður nýttur til niðursetan av útgerðarvörnum.

Banka- og figgjarmegi okkara Framhald á 4. síðu.